

Rade Jarak

Na crnom valu

Robert Perišić: *Možeš pljunuti onoga tko bude pitao za nas*, Konzor, Biblioteka Godine nove, Zagreb, 1999.

Robert Perišić objavio je prvu zbirku proznih tekstova koji su uglavnom izlazili u periodici, priče smo već imali priliku čitati u *Godinama*, *Quorumu*, *Torpedu*, *Homo volansu*, *Vijencu* i *Playboyu*. Također, Robert Perišić dosad je objavio jednu zbirku poezije i jednu dramu, a inače je stalni književni kritičar *Ferala* i urednik generacijskog magazina *Godine nove*.

Ključ je Perišićeve proze u američkoj narativnoj tradiciji kratke priče čiji su najvažniji predstavnici Hemingway i Carver; te britanskog novog vala na čelu s Irvineom Welshom. Novi *realizam* uveden u hrvatsku prozu tijekom devedesetih velikim dijelom i Perišićevom zaslugom, unosi nove aspekte unutar književnog diskursa. Uvodi bitnu socijalnu komponentu, koja nije bila previše izražena u *Quorumovoj* generaciji osamdesetih. Ipak, Perišić je nasljednik *quorumaša*; od njih preuzima karakteristični *urbani govor* i opušteni rokerski stav, kao reakciju na *visoku* književnost. Burne devedesete natjerale su ovoga pisca na radikaliziranje stavova prethodne generacije; otud tvrda socijalna tematika, rat i nasilje, ispričani gotovo dokumentarnim novinskim stilom uz potporu uličnog govora.

Pisac priznaje da je zbirka nastala dobrim dijelom iz njegova vlastitog iskustva i da je prije svega nastojao izbjeći *autocenzuru*. On dobro poznaje životne situacije u koje upadaju njegovi likovi. Stoga, ova zbirka postavlja stanoviti zahtjev za *dokumentarnošću*, kao jedini odgovor na izazove sumorne zbilje.

U većini Perišićevih priča naracija isprva simulira realizam, da bi dostigla točku u kojoj se taj realistički svijet raspada i nestaje u psihodeličnom završetku. Na mjestu poante dolazi *iracionalni eksces*, primjerice: tuča u kafiću, u priči "Rekonvalescent".

Ukoričene, Perišićeve priče iznenađuju količinom nasilja. Ono je prava tema ove knjige: tuče po kafićima, PTS, reket. Perišić nastoji sagledati devedesete iz "mrtvog kuta", iz rakursa gubitničkih skupina: penzionera, narkomana, nogometnih navijača, utjerivača dugova; pogledom koji hvata nasilje u ogoljelom i brutalnom obliku. Oštrinu pogleda mu ne možemo zamjeriti: devedesete jesu obilježene nasiljem Riječ je o sazrijevanju jedne generacije, u gotovo nemogućim uvjetima, u doba rata i velikih socijalnih potresa. Otud pesimizam i beznađe.

Valja naglasiti kako se radi o pojavi snažnog i sugestivnog autora koji ne samo da je otvorio nove teme nego je i postavio prilično visoke standarde budućoj književnoj produkciji. Zbirka *Možeš pljunuti onoga tko bude pitao za nas* staje uz bok s najboljim djelima novije domaće proze: uz Jergovićeve *Sarajevski Malboro* i *Karivane*, Kalinićev *Requiem* te Pavičićeve *Ovce od gipsa*.

Quorum 3/1999.